

Pouk, ki navduši

Mija Selič
CL-SCL d.o.o.,
šola jezikov za najmlajše

Otroku prijazen pristop k učenju tujega jezika

Povzetek: Predstavljen je eden izmed možnih pristopov k zgodnjemu tujejezikovnemu izobraževanju in njegovi praktični izvedbi. Ustreza specifikam otrok starostnega obdobja šest do devet let (Marjanovič Umek 2004) in predstavlja temelj za nadaljnje grajenje tujejezikovnega pouka v višjih razredih. Pristop se naslanja na naravno usvajanje jezika, kjer je jezik sredstvo komunikacije, s poudarkom na medvrstniškem sodelovanju in skupinskem delu, kar omogoča diferenciran pristop. Vsebine se obravnavajo v sklopu projektov, ki imajo za izhodišče avtentične pravljice. Uporaba različnih metod in pristopov zagotavlja usvajanje specifičnih jezikovnih ciljev in otroka celostno nagovarja. Učinkovitost preizkušenega pristopa se kaže v visoki motiviranosti otrok za učenje tujih jezikov, v pridobljenem znanju ter zadovoljstvu otrok, učiteljev in staršev. **Ključne besede:** tujejezikovni pouk, projektno delo, pristop k izvajanju pouka. **Child-Friendly Approach to Foreign Language Learning. Abstract:** The paper presents one of the potential approaches in early foreign language education and its practical implementation. It is suitable for the age specifics according to Marjanovič Umek (2004) of children aged between six and nine, and presents the foundation for further building of foreign language lessons in higher grades. The approach is founded on a natural assimilation of language, in which the language is a means of communication, with emphasis on peer cooperation and teamwork, which enables a differentiated approach. Contents are discussed under projects which are based on authentic fairy tales. The use of various methods and approaches ensures the attainment of specific language objectives and encourages the child as a whole. The effectiveness of the tested approach is demonstrated in the high motivation of children to learn foreign languages, in the knowledge gained, and in the satisfaction of children, teachers and parents. **Key words:** foreign language lessons, project work, approach to implementing lessons.

Uvod

Postopno uvajanje tujega jezika (TJ) v prvo vzgojno-izobraževalno obdobje osnovne šole prinaša novost za večino slovenskih javnih šol. Kljub postopnosti in sistematičnosti uvajanja novega učnega predmeta pa ne moremo mimo realne slike, da učitelji pravzaprav šele iščejo ustrezne poti in pristope k zgodnjemu tujejezikovnemu izobraževanju, še posebej tisti, ki se za tako poučevanje še niso usposabljali, kar je razvidno iz diskusij med učitelji tako na socialnih medijih kakor tudi na določenih seminarjih iz zgodnjega tujejezikovnega izobraževanja.

Vsak začetek je izziv. In vsak izziv je dobrodošel, saj le na takšen način lahko napredujemo. Delo z mlajšimi otroki je lahko zabavno in enostavno, če vemo, kaj otroke motivira. Lahko pa je nočna mora tako za učitelja kot učenca, če učitelj pozabi, da otroci svet sprejemajo drugače kot odrasli (Marjanovič Umek 2004; Wambach in Wambach 1999). V nadaljevanju sistematično predstavljam enega od možnih pristopov, ki se je v praksi izkazal za zelo uspešnega, izhaja iz strokovnih priporočil zgodnjega tujejezikovnega izobraževanja (Pižorn 2009; Kagan & Kagan 2009; Bluestein 2008; Rich Harris 2007; Gillies 2007) in sledi učnemu načrtu (*Tuji jezik v 1. razredu* 2013; *Tuji jezik v 2. in 3. razredu* 2013).

Koncept predstavljenega pristopa

Glede na opredelitev novega šolskega predmeta, njegovega pomena, ciljev in didaktičnih priporočil, predstavljenih v učnem načrtu (*Tuji jezik v 1. razredu* 2013; *Tuji jezik v 2. in 3. razredu* 2013), zagovarjam koncept izobraževanja, v katerem se ure tujejezikovnega pouka izvajajo:

- V ciljnem jeziku (senzibilizacija na jezik).
- Dejavnosti so oblikovane v igro, saj le-ta otrokom predstavlja visoko motivacijo (želja po .doseženem cilju – zmagi' spodbuja uporabo (tujega) jezika, ki je pravzaprav sredstvo za doseg cilja). Igre so zasnovane tako, da omogočajo igranje na različnih nivojih (glede na zmožnosti otrok).
- Prostor v učilnici naj omogoča izvajanje gibalnih dejavnosti.
- Vsebine iz ostalih predmetov, obravnavanih v prvem VIO, se naslanjajo na izvirne pravljice iz ciljnega jezika, kar predstavlja avtentičnost situacije in podaja kontekst – celotno sliko/globalno sliko, iz katere iščemo medpredmetne povezave, besedišče, igre, pesmi, izštevanke in dejavnosti.
- Učna ura poteka v trdni strukturi: uvod in zaključek sta vedno sestavljena iz enakih dejavnosti. Le-to predstavlja neke vrste rutino, s katero opredelimo ritem dela in strukturo ure. Otroci vedo, kaj pričakovati, in imajo lastno kontrolo nad dogajanjem v njim neznanem (tujem) govornem okolju.
- Za doseganje ciljev se uporabljajo kombinacije različnih metod in pristopov: *komunikativna didaktika* – jezik je sredstvo komunikacije, kar omogoča spoznavanje in razumevanje osnovnih označevalcev družbenih razmerij ter pogosto rabljenih jezikovnih struktur; *konvergentna pedagogika* – pri opismenjevanju: spoznavanje in razumevanje osnovnih razmerij med zapisom in izgovorjavo, zanimanje za branje idr.; *sodelovalno učenje* – spodbujanje besednega odziva, socialne interakcije med učenci, razvijanje socialnih veščin ter spodbujanje zdravega medsebojnega tekmovanja zaradi medsebojne soodvisnosti pri doseganju ciljev (Johnson in Johnson 1985, 1987); *CLIL* – pri izvajanju eksperimentov, raziskovanj, delavnic ipd.; *uporaba*

spodbude pri oblikovanju posamezne dejavnosti – vizualne (slike), zvočne (glasbila, glasba), čutne (igrače, predmeti) in gibalne spodbude (gibanje); *učni pripomočki* – otrok je center dejavnosti, učitelj je le organizator dela, zato so pri izvajanju dejavnosti uporabljeni učni pripomočki, namenjeni otrokom in njihovi uporabi v igri.

- Brez učbenikov in delovnih zvezkov: v kolikor se poslužujemo zgoraj omenjenih priporočil, spodbujamo otrokovo kreativnost in domišljijo in mu omogočamo svobodo in kontrolo nad lastnim dogajanjem. Vaje in naloge v delovnih zvezkih največkrat predstavljajo enodimenzionalne rešitve ob sedenju v klopeh. Praksa je pokazala, da so otroci v starosti med šest in devet let motorično še relativno počasni in bi se reševanje nalog v delovnih zvezkih največkrat sprevrglo v edino dejavnost v celotni uri.
- Sam koncept dela je organiziran tako, da ima vsaka dejavnost nivoje, ki omogočajo sodelovanje otrok glede na njihove sposobnosti.

Predstavitev didaktičnega sklopa z izhodiščem v pravljici (avtentično besedilo) ter primeri dejavnosti v povezavi s predlaganimi vsebinami iz učnega načrta

Pravljica: OLIVER FINDS HIS WAY, Phyllis Root
Kratka vsebina: Oliver je medvedek, ki živi z mamo in očetom. Nima bratov in sester in se na nek jesenski dan dolgočasi, saj sta oba starša prezaposlena. Zapiha veter in odnese list v zrak, Oliver mu sledi po hribu navzdol, okrog grma, pod drevo, dokler ne zaide v gozd, kjer ugotovi, da se je izgubil. Oliver nato išče pot nazaj domov.

Povezava z vsebinami in cilji iz drugih učnih načrtov v prvem VIO:

- ŠPORT: *naravne oblike gibanja*: .walking, running, rolling' idr. (1., 2. in 3. razred)
- SPOZNAVANJE OKOLJA: *čas* – letni časi (jesen) (1., 2. in 3. razred); *prostor* – osnovni geografski pojmi: hrib, travnik, gozd, drevo, grmovje, listje (2. in 3. razred); *pojavi* – vremenski pojavi (1., 2. in 3. razred); *živa bitja* – starši in mladiči (2. in 3. razred); *odnosi* – varnost (2. in 3. razred)

- MATEMATIKA: *geometrija in merjenje* – orientacija v prostoru: okrog, pod, gor, dol (1., 2. in 3. razred); *obdelava podatkov* – prikazi: razvrščanje listov po barvah, velikosti, vrsti ipd. (1., 2. in 3. razred)
- GLASBENA UMETNOST: *gibanje* ob različnih zvokih (1., 2. in 3. razred); *ustvarjanje zvokov* – za tipe vremena (1., 2. in 3. razred); *petje pesmic* – ‚How’s the weather?‘ (1., 2. in 3. razred)
- LIKOVNA UMETNOST: *slikanje* – Oliver v jeseni (1., 2. in 3. razred); *mešanje barv* – jesenske barve (1., 2. in 3. razred)

Primeri praktičnih dejavnosti

UVODNA RUTINA DELA:

Cilji: motiviranje učencev, priprava na vsebine, spoznavanje naravnih števil, spoznavanje likov, senzibilizacija na jezik.

Dejavnosti: *uvodni pozdrav* – štetje ob izmeničnem dotikanju različnih delov telesa z dlanmi, na koncu iztegnemo roke v zrak, si pomahamo in zapojemo uvodno pesem (slika 1); *telovadba možganov* – prilagojena tako, da lahko nanje navežujemo like (krog, oval, kvadrat, pravokotnik, trikotnik, zvezda idr.); *zapis prisotnosti*: – odvisno od njihovega nivoja znanja in pismenosti otroci sami vodijo evidenco svoje prisotnosti: spoznavanje in utrjevanje naravnih števil, vrstilnih števnikov, dni v tednu, mesecev v letu in letnih časov; *ritmična igrice* – z besediščem iz že obravnavanih vsebin, kot ‚pregled/utrjevanje že znanega‘ (opisana v nadaljnjem besedilu).

Slika 1: ‚Body counting and hello‘.

OSREDNJI DEL:

Cilji: vsi cilji po učnem načrtu, vezani na obravnavane dejavnosti.

Prva dejavnost: Pripovedovanje pravljice.

Pred pripovedovanjem pravljice je zaželeno, da se otroke pripravi tako na usmerjeno poslušanje kot tudi na pripovedovano vsebino. Primerne so gibalne dejavnosti. Pri t. i. ‚slušni diskriminaciji‘ razvijamo veščine slušnega razlikovanja: otroci se različno gibalno odzovejo na različne zvočne dražljaje, ki jih izvajamo z glasbili (slika 2). Ob pozornosti na spremembe v zvoku in na slušne dražljaje iz okolja, so pripravljene na usmerjeno poslušanje. Pri t. i. funkcionalnem gibu, kjer ob podpori glasbe s telesom ponazarjamo, kaj delamo, lahko pripravimo otroke na vsebino zgodbe. Tudi tu morajo biti otroci pozorni na slušne dražljaje iz okolja (Wambach in Wambach 1999).

Slika 2: Gibanje otrok ob slušni diskriminaciji.

Slikovna podpora je pri pripovedovanju pravljice v tujem jeziku nepogrešljiva, saj otrok ob poslušanju hkrati tudi ‚bere slike‘ in si ob tem ustvari zgodbo na osnovi videnega in poslušanega/pripovedovanega. V kolikor pripovedovalec ob pripovedovanju uporablja tudi zvoke iz prej omenjene gibalne dejavnosti, lahko otrok v svojo interpretacijo zgodbe vključi tudi zvočne dražljaje. Ob prvem pripovedovanju je naš cilj globalno razumevanje zgodbe prek t. i. ‚jezikovne kopeli‘, ko je otrok ves čas izpostavljen tujemu jeziku. Otrokom pravljico pripovedujemo v čim bolj naravnem ritmu in pestrem besedišču (slika 3). Seveda otrok vsega povedanega ne razume. Vrzeli v zgodbi si dopolni sam, na osnovi lastne domišljije: slika mu pomaga, da so vrzeli zapolnjene s smiselnimi in prepletenimi vsebinami iz pripovedovane zgodbe ter z lastnimi izkušnjami (Wambach in Wambach 1999).

Slika 3: Pripovedovanje pravljice.

Cilji (*Učni načrt* 2013, str. 8–9):

POSLUŠANJE IN SLUŠNO RAZUMEVANJE: senzibilizacija na jezik (govor v ciljnem jeziku), razvoj motivacije za usvajanje TJ (aktivna vloga učencev pri pripovedovanju), razvijanje zvočne občutljivosti (poslušanje pripovedovanja), usvajanje spretnosti vidnega in slušnega razločevanja (povezava slišane s sliko), razvijanje osnovnih strategij poslušanja (globalno, selektivno poslušanje), spodbujanje besednega in nebesednega odziva (sodelovanje pri pripovedovanju, odziv pri slušni diskriminaciji).

GOVORJENJE: se besedno odzovejo na slišano (sodelovanje otrok pri pripovedovanju in slušni diskriminaciji).

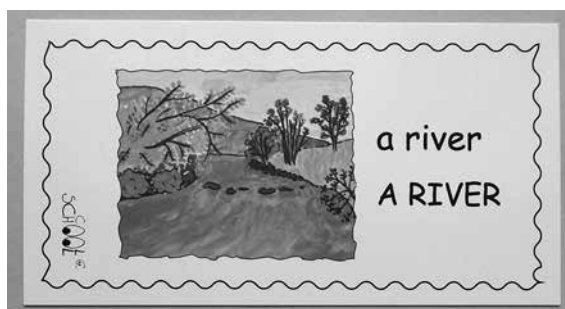
Druga dejavnost: Iskanje besed v slikovnem slovarju (slika 4).

Slikovni slovar sta dve hiški, narejeni iz blaga, pri čemer so okna spremenjena v žepke. Ne abecedni hiški so žepki označeni z abecedo, v katerih so besede (ilustrirane kartice) shranjene po abecedi (npr. ‚an octopus‘ je spravljena v žepku pod črko ‚o‘). V tematski hiški so besede shranjene po temah (npr. ‚a pear‘ je shranjena v žepku pod temo ‚fruit‘).

Učitelj ima v roki kartice ciljnega besedišča (s sliko in zapisom – slika 5). Ob ponovnem pripovedovanju zgodbe se ustavi ob besedi, ki jo želi uporabiti v dejavnosti. Besedo učitelj pove in pokaže njen zapis. Poudari začetni glas in pokaže na zapis začetnega glasu. Prosi otroka, naj besedo poišče v abecedni hiški. Otrok besedo poišče.

Slika 4: Iskanje besed v abecedni hiški.

Slika 5: Ilustrirana kartica tipa A – slika in beseda sta na isti strani..

Cilji (*Učni načrt* 2013, str. 8–9): spoznavanje in razumevanje osnovnih razmerij med glasovi in črkami, med zapisom in izgovorjavo, spoznavanje pogosto uporabljenega besedišča v povezavi s predlaganimi vsebinami.

MEDPREDMETNA POVEZAVA – jezik, matematika (razvrščanje besed po temah/začetni črki).

Tretja dejavnost: Ritmična igra s kartoteko (slika 6)

Otroci sedijo v polkrogu na tleh. Vsak otrok ima pred seboj kartico iz obravnavanega besedišča. Izbor tipa kartice je odvisen od tega, kaj želimo doseči ter predznanja otrok in je po skupinah lahko različna; ali samo slika, ali le beseda, ali pa beseda in slika. Otroci izvajajo tričetrtinski ritem; dva udarca z dlanmi po stegnih in en plosk. Igra ima zelo veliko variacij izvedbe in se lahko prilagaja predznanju otrok. Najosnovnejša izvedba je uporaba besedišča iz obravnavanih vsebin (*Učni načrt* 2013, str. 8–9), z dialogom med otroki, pri čemer se pri najosnovnejši izvedbi izgovori zgolj beseda. Ob udarcu dlani po stegnih izvajamo

ritem, ob plosku spregovorimo ime predmeta, ki ga imamo narisane na kartici in položenega pred seboj na tleh. Otroci govorijo izmenjaje. Tisti, ki prične, ob plosku izgovori ‚svoj predmet‘, npr. ‚a tree‘, ob naslednjem plosku pa z besedo izzive sogovornika, npr. ‚a hill‘. Otrok, ki ima pred seboj kartico ‚a hill‘, mora v ritmu in ob plosku izgovoriti najprej svoj predmet ‚a hill‘ in nato ob drugem plosku pokliče nekoga drugega itd.

Dejavnost spremenimo v igro tako, da ji določimo pravila, pogoje za zmago in opredelimo, kaj se zgodi, če se med igranjem zmotiš. Cilj igre je priti na točko v polkrogu, ki se jo določi kot ‚zmagovalno točko‘ (to je k besedi, ki je položena na tla na končnem kraku polkroga. Nasprotni krak ima ‚zadnjo točko‘). Do točke ima možnost priti vsakdo, vendar postopoma, če se kateri izmed soigralcev zmoti. Tisti, ki se zmoti, zapusti svoj prostor in sede na ‚zadnjo točko‘, vsi ostali pa se pomaknejo za eno mesto naprej, da zapolnijo izpraznjeno mesto.

Otroci mnogokrat ponovijo ciljno besedišče, saj jih motivira tako igra kot želja doseči ‚zmagovalno mesto‘. Besede so zgolj sredstvo za doseg cilja, ki jih usvojijo ‚mimogrede‘.

Seveda se nivo igre lahko stopnjuje; izmenjava besed lahko poteka v celotnih stavkih, kjer ritem narekuje strukturo stavka: osebek – povedek – ostalo. Prek igre lahko otroci nezavedno uporabljajo pravilno strukturo stavka, vprašalno in nikalno obliko, množino, različne glagole ipd.

Slika 6: Ritmična igra s kartoteko

Cilji (*Učni načrt* 2013, str. 8–9): utrjevanje ciljnega besedišča iz vsebin, uporabljanje osnovnih vzorcev socialne interakcije, upoštevanje dogovorov in pravil, utrjevanje izgovorjave in ritma, usvajanje in utrjevanje jezikovnih struktur, razvijanje zvočne

občutljivosti, preizkušanje značilnosti jezika, razumevanje pogosto rabljenega besedišča iz vsebin, spodbujanje besednega odziva na slišano, izražanje ritma.

POMEN DEJAVNOSTI: sproščeno in avtentično učenje (igral), pozitiven odnos do TJ, spodbuja notranjo motivacijo, neklasično/kreativno izvajanje pouka, pozitiven učinek na samopodobo otroka.
MEDPREDMETNA POVEZAVA: glasbena umetnost (ritem), jezik.

Četrta dejavnost: Delo z risanimi predlogami
Risana predloga je delno izrisana črno-bela risba, ki otroku omogoča dokončanje določene vsebine na njemu lasten in kreativen način (razvijanje domišljije in kreativnosti zaradi večdimenzionalnih in individualnih rešitev) in hkrati omogoča opismenjevanje, saj izdelek lahko dopolnimo z opisom. Otrok je na svoj izdelek ponosen, saj je unikatna, njegov osebni vložek pa se izkazuje v boljšem pomnjenju, saj skozi lastno aktivno delo vzpostavi čustveni odnos do izdelka, ki vodi do trajnejšega znanja (Beyer 1992).

Primer risane predloge ‚Oliver‘ (slika 7): (1) Otroci Oliverja pobarvajo glede na to, kakšen je nastopal v pravljici, ali pa po svojem okusu (cilj: razumevanje zgodbe, spodbujanje domišljije); (2) Otroci narišejo, nalepijo, odtisnejo ... liste, ki jih je imel Oliver v zbirki, in jih razvrstijo glede na njihove lastnosti (velike, male, rdeče); (3) Dopišejo, kakšni so listi, koliko jih je ipd. (cilj: naravna števila, opismenjevanje).

Risana predloga hkrati omogoča preverjanje znanja (razumevanje barv, števil, oblik, reševanje računskih operacij, orientacija na papirju), spodbuja govor (podajanje navodil) in slušno razumevanje (reševanje po navodilih).

Slika 7: Risana predloga ‚Oliver‘ – razvrščanje listov po velikosti.

ZAKLJUČNA DEJAVNOST:

Cilj (*Učni načrt* 2013, str. 8–9): aktivna sprostitvev, uporaba naučenega v novi situaciji.

DEJAVNOST: Igra »Mum, What's the Time Please?« (Slika 8)

Igra je variacija na temo znane igre .Mama, prosim, koliko je ura? Otrok, ki je vprašan po uri, odgovarja z izbiro živali in velikosti koraka, npr. .Three baby-bear steps forward', .Five mummy-bear steps backward', .One daddy-bear step forward'.

Slika 8: Igra .Mum, What's the Time, Please?'.

Zaključek

Dejavnosti, ki prek igre vodijo do usvajanja ciljev po učnem načrtu, je veliko in so različne. V prispevku je predstavljenih le nekaj.

Predstavljen koncept dela je odmik od klasičnega, izključno jezikovnega načina pouka tujega

jezika in se je v praksi izkazal za uspešnega z vidika znanja in motiviranosti otrok ter izkazanega pozitivnega odnosa do tujega jezika. Dejavnosti se prilagajajo naravnemu ritmu in življenju otroka (igra, gibanje, zabava), kjer je otrok resnično akter in ne pasivni poslušalec v učnem procesu. Hkrati se vzpostavi sproščeno vzdušje, ki omogoča lažje usvajanje snovi, saj se otrok veseli pouka. Otroku prinaša znanje tujega jezika in hkrati omogoča učitelju kreativnost pri oblikovanju celotnega učnega procesa. ■

Literatura

1. Beyer, G. (1992). *Urjenje spomina in koncentracije*. Ljubljana: DZS.
2. Blustein, J. (2008). *The Win-Win Classroom*. Thousand Oaks: SAGE, Corwin Press.
3. Gillies, R. M. (2007). *Cooperative Learning*. Los Angeles: SAGE Publications.
4. Johnson, D. W., Johnson, R. T. (1985). The Internal Dynamics of Cooperative Learning Groups. V Sklavin, R. idr. (ur.). *Learning to Cooperate, Cooperate to Learn*. New York: Plenum Press.
5. Johnson, D. W., Johnson, R. T. (1987). *Learning Together and Alone: Cooperative, Competitive and Individualistic Learning*. New Jersey: Prentice-Hall International Editions.
6. Kagan, S., Kagan, M. (2009). *Kagan Cooperative Learning*. San Clemente: Kagan Publishing.
7. Pevec Semec, K. (ur.) (2013) *Učni načrt. Program osnovna šola. Tuji jezik v 1. razredu, neobvezni izbirni predmet*. Ljubljana: MIZŠ, Zavod RS za šolstvo..
8. Pevec Semec, K. (ur.) (2013) *Učni načrt. Program osnovna šola. Tuji jezik v 2. in 3. razredu*. Ljubljana: MIZŠ, Zavod RS za šolstvo.
9. Pižorn, K. (ur.). (2009). *Učenje in poučevanje dodatnih jezikov v otroštvu*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
10. Rich Harris, J. (2007). *Otroke oblikujejo vrstniki*. Ljubljana: Orbis.
11. Root, P. (2002). *Oliver Finds His Way*. Walker Books.
12. Wambach, M., Wambach, B. (1999). *Drugačna šola: Konvergentna pedagogika v osnovni šoli*. Ljubljana: DZS.